

Z kroniki naukowej

WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW INSTYTUTU ZACHODNIEGO IM. ZYGMUNTA WOJCIECHOWSKIEGO

Dnia 25 marca 1987 roku w Sali Czerwonej Pałacu Działyńskich w Poznaniu odbyło się Walne Zebranie członków Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego.

Zebraniu przewodniczył prezes Kuratorium IZ prof. dr hab. Henryk Olszewski, a w prezydium zasiadli prof. dr hab. Antoni Czubiński, prof. dr hab. Czesław Łuczak, prof. dr hab. Hubert Orłowski i dr Stanisław Kłys.

Zebrani uczcili minutą ciszy pamięć zmarłych w 1986 r.: członka honorowego IZ prof. dra hab. Witolda Jakóbczyka, członka honorowego IZ prof. dra hab. Władysława Rusińskiego, członków IZ: prof. dra hab. Rajmunda Galona, doc. dra hab. Wacława Jurka, prof. dr Krystynę Pieradzką, mgr Władysława Tomaszewskiego oraz pracowników Instytutu mgra Wiesława Kijaka i inż. Anny Suwalskiej.

Porządek Walnego Zebrania był następujący:

1. zagajenie;
2. odczytanie protokołu Walnego Zebrania z dnia 26 marca 1987 r.;
3. sprawozdanie Władz Instytutu Zachodniego z działalności w 1986 r.;
4. sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
5. dyskusja nad sprawozdaniami;
6. powzięcie uchwały o udzieleniu Dyrekcji IZ absolutorium;
7. wykład prof. dra hab. Mieczysława Tomali na temat: *O próbach zmian w świadomości historycznej w RFN. Nowe trendy w historiografii współczesnej*;
8. powołanie nowych członków IZ;
9. przyjęcie zmian w statucie Instytutu Zachodniego;
10. wybór Komisji Rewizyjnej;
11. wręczenie nagród Instytutu Zachodniego za rok 1986;
12. wolne wnioski.

1 W zagajeniu przewodniczący Zebrania prof. H. Olszewski podkreślił, iż w 1986 r. Instytut Zachodni znajdował się w trudnej sytuacji finansowej; poważnym problemem był również zmieniający się stan prawny placówki. W związku z ukazaniem się nowych aktów prawnych, tj. ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych z 25 VII 1985 r., rozporządzeniem Rady Ministrów z 18 VIII 1986 r. w sprawie nadzoru naukowego PAN nad instytucjami badawczo-rozwojowymi prowadzonymi przez stowarzyszenia, zarządzeniem Sekretarza Naukowego PAN z 3 XI 1986 r. nastąpiła konieczność dokonania zmian w statucie IZ. Prezes Kuratorium zaproponował powołanie komisji w celu rozpatrzenia i przygotowania wspólnych propozycji zmian w statucie IZ zaproponowanych przez Dyrekcję i Kuratorium IZ. W skład komisji weszli: prof. dr hab. Lech Janicki — przewodniczący, prof. dr

hab. Erhard Cziomer, doc. dr hab. Zdzisław Dworecki, doc. dr hab. Zdzisław Kędzia i dr Stanisław Klys.

2. Prof. H. Olszewski poinformował zebranych, iż protokół Walnego Zebrania, które odbyło się dnia 21 marca 1986 r. znajduje się do wglądu, ponadto został opublikowany na łamach „Przeglądu Zachodniego” (nr 3/4 z 1986 r.). W związku z tym zrezygnowano z jego odczytania.

3. W imieniu Dyrekcji Instytutu Zachodniego głos zabrał dyrektor IZ prof. dr hab. Antoni Czubiński stwierdzając na wstępie, iż IZ znajdował się w 1986 r. w skomplikowanej sytuacji. Wpływ na nią miała zarówno śmierć wieloletnich i zasłużonych pracowników, członków gremium kierowniczego IZ mgra W. Tomaszewskiego — redaktora naczelnego wydawnictw IZ, mgra W. Kijaka — wicedyrektora ds. administracyjno-ekonomicznych i inż. Anny Suwalskiej — głównej księgowej, jak i przedłużająca się dyskusja na temat statusu prawnego IZ oraz trudności finansowe, w jakich od lat znajduje się ta zasłużona dla nauki polskiej placówka. W minionym roku odnotowano również duży ruch kadrowy, spowodowany w znacznej mierze niskim uposażeniem pracowników.

W centrum zainteresowań naukowo-badawczych znajdowała się nadal RFN, w mniejszym stopniu natomiast NRD. W celu wszechstronniejszego poznania NRD powołano interdyscyplinarny zespół badawczy, wywodzący się z pracowników Instytutu. Trzecim, ważnym zagadnieniem badawczym pozostaje rola Berlina Zachodniego we współczesnym świecie, jednak i w tym przypadku odczuwalne są trudności w dostępie do materiałów źródłowych.

Mówca poinformował, że w roku sprawozdawczym żaden z pracowników IZ nie ukończył przewodu doktorskiego i habilitacyjnego. Na szczególne podkreślenie zasługuje natomiast fakt, iż dwóch pracowników IZ otrzymało tytuł profesora nadzwyczajnego — doc. dr hab. Anna Woiff-Powęska i doc. dr hab. Jerzy Kozeński.

Dyrektor IZ z uznaniem podkreślił, iż rok 1986 był niezwykle udany dla wydawnictwa Instytutu Zachodniego. Nie tylko nadrobiono zaległości w wydawaniu „Przeglądu Zachodniego”, ale i opublikowano 10 pozycji zwartych o łącznej objętości 222 arkuszy wydawniczych (dwukrotny wzrost w porównaniu z latami poprzednimi). Było to możliwe dzięki zabiegom finansowo-organizacyjnym zarówno Dyrekcji IZ, wydawnictwa oraz współpracujących z Instytutem drukarni. Jedynie wydawnictwa obcojęzyczne — z przyczyn niezależnych od IZ — ukazują się z opóźnieniem.

Na uwagę zasługuje również aktywny udział części pracowników Instytutu w konferencjach naukowych, akcjach odczytowych i działalności informacyjnej.

Podobnie jak i w latach poprzednich IZ odczuwał niedostatek bazy lokalowej, w wielu przypadkach uniemożliwiający jego prawidłowe funkcjonowanie (zagęszczenie lokali, brak magazynów bibliotecznych i dla Działu Dokumentacji). Sytuacja ta jest znana również władzom miasta, które w miarę możliwości próbują pomóc w jej rozwiązaniu. Prof. A. Czubiński złożył podziękowanie prezydentowi miasta za jego dotychczasowe starania w sprawie poprawy sytuacji lokalowej Instytutu. Nadal trwają starania o wybudowanie nowego gmachu przy ul. Wieniawskiego. Dotychczasowy stan realizacji wzbudza jednakże poważny niepokój zwłaszcza, że już przyznane środki finansowe, a niewykorzystane w roku bieżącym mogą zostać cofnięte.

Dyrektor IZ podkreślił w swoim wystąpieniu wzrastające trudności we współpracy między kierowaną przez niego placówką a PAN. Zdaniem mówcy wynikają one z istniejącej skomplikowanej sytuacji prawnej Instytutu. W ostatnim czasie

zmianie uległ również system planowania i finansowania badań naukowych, nie uwzględniający wszystkich potrzeb jednostek o profilu humanistycznym. Zaniepokojenie w kręgach naukowych budzi również wzrastająca biurokracja i brak jasno sprecyzowanych zasad organizacji i planowania badań. Kłopoty w tym zakresie nie są jedynie, zdaniem profesora, udziałem Instytutu.

Sporo wątpliwości budzi również obowiązujący system rozpowszechniania wydawnictw naukowych oraz niedostateczna informacja o ukazujących się nakładem różnych oficyn — książkach. Znajduje to swoje odbicie w niewłaściwej promocji książek wydawanych przez Instytut Zachodni. Z uznaniem należy jednak podkreślić zainteresowanie instytutowymi publikacjami prasy poznańskiej, informującej swoich czytelników o nowościach. W tej sytuacji wszelkie działania natury administracyjnej i finansowej z konieczności pochłaniają większość czasu i aktywności wszystkich członków Dyrekcji IZ, ograniczając — co stwierdził z ubolewaniem profesor — możliwości skupienia się na problematyce *stricte* naukowej.

4. W imieniu Komisji Rewizyjnej głos zabrał jej przewodniczący doc. dr hab. Witold Szulc. Na podstawie analizy ksiąg rachunkowych i materiałów sprawozdawczych władz i organów Instytutu Komisja stwierdziła, iż na wielkość środków finansowych, jaką w ubiegłym roku dysponował IZ największy wpływ miała dotacja PAN, poza tym dofinansowanie Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych do t. XII *Documenta Occupationis*, dochody z wydawnictw oraz składki członkowskie. Zdaniem Komisji, uzyskane fundusze pozwoliły na uaktywnienie działalności statutowej, powiększenie globalnego funduszu honorariów autorskich, a także poważniejszy wzrost wynagrodzeń pracowników Instytutu. Komisja Rewizyjna uznała, iż działalność finansowa prowadzona była zgodnie z obowiązującymi przepisami i dyscypliną finansową; nie stwierdzono naruszenia zasad oszczędności i celowości wydatków. Zaproponowano jednakże, aby Walne Zebranie w przyszłości odbywało się dopiero po przeprowadzeniu bilansu przez biegłego księgowego.

W roku sprawozdawczym nie nastąpiła poprawa bazy materialnej, szczególnie lokalowej i wyposażenia w podstawowe urządzenia techniczne.

Odnosnie do działalności podstawowej zanotowano znaczny postęp w działalności wydawniczej — likwidację zaległości w wydawaniu „Przeglądu Zachodniego” oraz wzrost liczby i objętości wydawanych publikacji zwartych.

Obok tych osiągnięć, zdaniem Komisji Rewizyjnej, na szczególną uwagę zasługuje uzyskanie tytułu profesora nadzwyczajnego przez dwoje pracowników Instytutu Zachodniego.

Doc. dr hab. Witold Szulc stwierdził, iż utrzymująca się trudna sytuacja społeczno-ekonomiczna kraju nie ułatwia działalności Instytutu, tym niemniej osiągnięte wyniki należy uznać za pozytywne.

Przewodniczący Komisji Rewizyjnej przedłożył w jej imieniu Walnemu Zebraniu wnioski o udzielenie władzom Instytutu Zachodniego absolutorium za działalność w 1986 r.

5. W dyskusji na temat sprawozdań głos zabrał prezes Kuratorium prof. H. Olszewski, który stwierdził, iż podziela w dużej mierze poglądy zaprezentowane przez dyrektora IZ, akcentując trudności, jakie napotyka Dyrektor IZ w swej działalności. Mówca z uznaniem podkreślił utrzymujący się wysoki poziom publikacji wydawanych przez IZ, stwierdził, że nadal Instytut Zachodni pozostaje symbolem krzewienia rzetelnej wiedzy w sprawach polsko-niemieckich. O znaczeniu i roli tej placówki na mapie naukowej kraju świadczy również jego udział w CPBP nr 11.6 pt. „Polacy — Niemcy. Tradycje i dążenia” i pracach Komisji Podręcznikowej

PRL-RFN. Na uwagę zasługuje również zamysł zorganizowania sekcji IZ w Szczecinie, Olsztynie i Zielonej Górze, grupujących zamieszkałych tam członków Towarzystwa Instytutu Zachodniego.

6. Walne Zebranie uchwaliło jednogłośnie wniosek Komisji Rewizyjnej o udzieleniu Dyrekcji Instytutu Zachodniego absolutorium za 1986 r.

7. Zebrani na Walnym Zebraniu wysłuchali wykładu prof. dra hab. Mieczysława Tomali na temat: *O próbach zmian w świadomości historycznej w RFN. Nowe trendy w historiografii współczesnej* (patrz ss. 1-15).

8. Prof. H. Olszewski zaproponował Walnemu Zebraniu powołanie na członka honorowego Instytutu Zachodniego — prof. dra hab. Edwarda Serwańskiego. Profesor jest jednym z współzałożycieli Instytutu, wieloletnim jego pracownikiem i wybitnym znawcą dziejów okupacji hitlerowskiej w Wielkopolsce. Zebrani przyjęli tę propozycję jednogłośnie.

W imieniu Kuratorium listę kandydatów na członków IZ przedstawił jego sekretarz dr Stanisław Kłys. Zgłoszono następujące kandydatury: prof. dra Kazimierza Kąkola, dr Walentynę Korpalską, dra Michała Lisa, dra Czesława Osękowskiego, doc. dra hab. Piotra Staweckiego, prof. dra hab. Mieczysława Patera, mgra Piotra Konstantego Wojciechowskiego, doc. dra hab. Antoniego Zagrożdżana.

W głosowaniu jawnym *en block*, przy jednym głosie wstrzymującym powołano wyżej wymienione osoby w poczet członków Instytutu Zachodniego.

9. Walny Zjazd jednogłośnie uchwalił zmiany w statucie Instytutu Zachodniego przedstawione przez prof. L. Janickiego w imieniu specjalnie powołanej komisji.

10. W związku z wcześniej uchwaloną zmianą w statucie IZ, ustanawiającą 3-letnią kadencję Komisji Rewizyjnej Walne Zebranie nie dokonało jej wyboru.

11. Komisja Nagród Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego w składzie: prof. dr hab. Czesław Łuczak (przewodniczący), prof. dr hab. Lech Janicki, prof. dr hab. Andrzej Kwilecki, prof. dr hab. Hubert Orłowski, prof. dr hab. Bogdan Wachowiak i dr Tomasz Budnikowski (sekretarz) postanowiła na posiedzeniu w dniu 5 marca 1987 r. przyznać nagrody naukowe za osiągnięcia w dziedzinie badań niemcoznawczych w 1986 r. następującym osobom:

dwie I nagrody indywidualne: prof. drowi hab. Gerardowi Labudzie i prof. drowi hab. Januszowi Pajewskiemu za całokształt badań w dziedzinie badania dziejów Niemiec i stosunków polsko-niemieckich;

II nagrodę indywidualną — prof. drowi hab. Bronisławowi Pasierbowi za monografię *Polska myśl polityczna okresu II wojny światowej wobec Niemiec* (Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 1986);

pięć II nagród indywidualnych: doc. drowi hab. Romualdowi Gellesowi za monografię *Rola szkoły niemieckiej w kształtowaniu obrazu Polski i Polaków w okresie międzywojennym* (Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1986), drowi hab. Czesławowi Karolakowi za monografię *Die Politik des Vorurteils* (Wydawnictwo UAM, Poznań 1986), doc. dr hab. Annie Magierskiej za monografię *Przywrócić Polsce. Przemysł na Ziemiach Odzyskanych 1945-1946* (PWN, Warszawa 1986), doc. drowi hab. Tadeuszowi Kotłowskiemu za monografię *Niemcy 1919-1923. Organizacje robotnicze w walce o ustrój społeczno-polityczny państwa* (Wydawnictwo UAM, Poznań, 1986), doc. Marianowi Mroczko za monografię *Polska myśl zachodnia 1918-1939. Kształtowanie i upowszechnianie* (Instytut Zachodni, Poznań 1986).

Ponadto przyznano następujące nagrody zespołowe:

I nagrodę: prof. drowi hab. Marianowi Biskupowi i prof. drowi hab. Gerardowi Labudzie za pracę *Dzieje Zakonu Krzyżackiego w Prusach. Gospodarka, społeczeństwo, państwo i ideologia*. (Wydawnictwo Gdańskie, Gdańsk 1986), dwie II nagrody za prace: *Ustrój państwowy Republiki Federalnej Niemiec* — pod red. Lecha Janickiego przy współudziale Marka Sobolewskiego (Instytut Zachodni 1986) i „*Gazeta Olsztyńska*” w latach 1886-1939 Andrzeja Wakara i prof. dra hab. Wojciecha Wrzesińskiego (Wydawnictwo Pojezierze, Olsztyn 1986).

Komisja nagrodziła również pracę *Naród w ideologii i polityce RFN*. Zbiór studiów pod red. doc. dra hab. Jerzego Marczewskiego (Instytut Zachodni 1986), natomiast wyróżnienia otrzymały następujące osoby: — dr Wojciech Krzyżaniak za monografię *Zorganizowana skrajna prawica w RFN 1949-1980* (Wydawnictwo UAM, Poznań 1986), dr Michał Musielak za monografię *Polski Związek Zachodni* (PWN, Warszawa 1986) i dr hab. Anna Poniatowska za monografię *Polacy w Berlinie* (Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1986).

Po raz trzeci przyznano w tym roku także wyróżnienia w formie honorowych dyplomów Wydawnictwu Naukowemu Uniwersytetu im. A. Mickiewicza i Wydawnictwu Naukowemu Uniwersytetu Wrocławskiego.

Nagrody, których sponsorem był Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego wręczał prof. dr hab. Czesław Łuczak.

Za przyznane nagrody i wyróżnienia podziękował najstarszy i wieloletni członek IZ prof. dr hab. Janusz Pajewski, który stwierdził, iż nagrody przyznane przez Instytut Zachodni mają podwójne znaczenie. Stanowią uznanie dla osiągniętych wyników w pracy naukowej i są równocześnie zachętą do dalszego twórczego wysiłku.

12. Redaktor Jerzy Kołtuniak w swym wystąpieniu nawiązał do propozycji dotyczącej utworzenia Muzeum Odry zgłoszonej przez red. T. Kajana podczas ubiegłorocznych obrad. Poinformował członków Walnego Zebrania o zaawansowaniu prac organizacyjnych. Muzeum Odry nie wiąże się z budową nowej placówki, polega natomiast na utworzeniu w istniejących już muzeach od Raciborza do Szczecina ciągu ekspozycji podkreślających znaczenie Odry jako symbolu narodu i państwowości polskiej. Szczególne zasługi w propagowaniu tej idei posiada Polskie Radio, Instytut Śląski w Opolu oraz osoby prywatne. Mając na uwadze przypadającą za pięć lat 1000-letnią rocznicę śmierci Mieszka I autorzy tej propozycji mają nadzieję, iż do tego czasu powstaną pierwsze ekspozycje.

Zamykając zebranie prof. H. Olszewski podziękował zebranyemu za udział.

Zgodnie z wieloletnią tradycją Walnemu Zebraniu towarzyszyła ciesząca się dużym zainteresowaniem wystawa nagrodzonych prac oraz prezentacji najnowszych publikacji Instytutu Zachodniego.

Ilona Romiszewska
Romualda Zwierzycka

ODZNACZENIE PROF. DRA HELMUTA RIDDERA KOMANDORIĄ ORDERU
ZASŁUGI PRL

W dniu 17 grudnia 1986 r. w Instytucie Zachodnim w Poznaniu gościła delegacja Towarzystwa Niemiecko-Polskiego Republiki Federalnej Niemiec (*Deutsch-Polnische Gesellschaft der Bundesrepublik Deutschland e.v.*) z siedzibą w Düsseldorfie.